

Джордж Мак-Доналд

Стислий
життєпис

Назустріч 200-річчю Джорджа Мак-Доналда

2019

- Джордж Мак-Доналд: Життєпис
- Хвантазії: Чарівний роман

2020

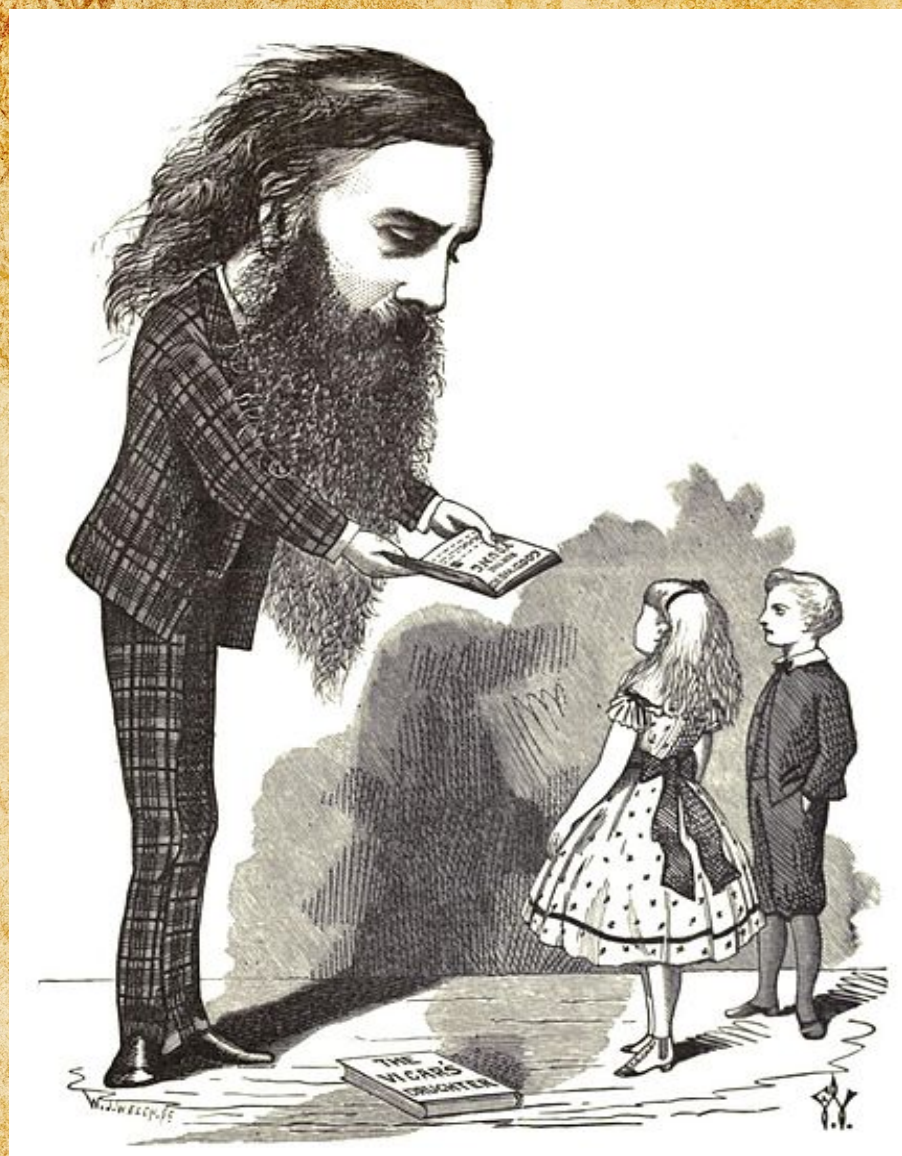
- Провісник: Сторія внутрішнього бачення верховинців, зазвичай званого «другим зором»
- Збірник коротких сторій

2021

- Поза бореєм
- Королівна та ґоблін

**[https://
gmd200.home.blog](https://gmd200.home.blog)**

Джордж Мак-Доналд
Стислий життєпис

ДЖОРДЖ МАК-ДОНАЛД
(ФРЕДЕРІК ВЕДДІ, 1873)

Петрусь Незвісний

Укладач і тлумач

**Джордж
Мак-Доналд**

Стислий життєпис

**ВЕСЕЛКОВА ХАТА
НАКЛАДНЯ-НА-СТОЛІ
2018**

НАЗУСТРІЧ 200-РІЧЧЮ ДЖОРДЖА МАК-ДОНАЛДА

ВИП. 1

Уривки із цієї книжечки перш оприлюднено окремими дописами на блозі **GMD-200** наприкінці листопада — на початку грудня 2018 року.

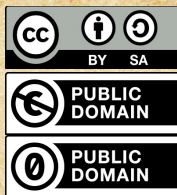
petryk@tutanota.com
<https://gmd200.home.blog>

Ця книжечка започатковує серію «Назустріч 200-річчю Джорджа Мак-Доналда» і стисло висвітлює найголовніші події життя та творчості цього видатного шотландського літератора, засновника сучасного фентезі.

Для найширшого кола читачів.

Джордж Мак-Доналд: Стислий життєпис / Уклад. і тл. з англ. Петрусь Незвісний. Назустріч 200-річчю Джорджа Мак-Доналда: Вип. 1. Веселкова Хата: Накладня-на-столі, 2018. 80 с.

*Переглядати найліпше в
повному екрані, дві
сторінки за раз, непарні
праворуч, плавку
прокрутку вимкнуто.
Поширення вітається.*

тлумачення з англ.
мови, логотип

світlinи
та репродукції

решта матеріалів

George MacDonald... was a Scottish author, poet and Christian minister. He was a pioneering figure in the field of fantasy literature and the mentor of fellow writer Lewis Carroll. His writings have been cited as a major literary influence by many notable authors, including W. H. Auden, C. S. Lewis, J. R. R. Tolkien, Walter de la Mare, E. Nesbit, and Madeleine L'Engle.

*GEORGE MACDONALD —
WIKIPEDIA*

Зазвичай історію сучасного фентезі ведуть від Джорджа МакДональда...

*ФЕНТЕЗІ: ІСТОРІЯ —
ВІКІПЕДІЯ*

ЗМІСТ

— ПЕРЕДНІ МАТЕРІЯЛИ —	i
Переднє слово	xi
Правові уваги	xiii
Подяки	xv
— СТИСЛИЙ ЖИТТЄПИС —	1
Огляд	3
Діточі роки	7
Освіта	13
Дописьменська діяльність	17
Письменська діяльність	21
Пізніші роки	29
Особисте життя	33
Найголовніші твори	39
Фентезі	41
Проза	43
Поезія	45
Релігія	47
— ЗАКЛЮЧНІ МАТЕРІЯЛИ —	49
A. CC BY-SA 4.0	49
B. CC0 1.0	53
C. DejaVu Fonts License	57
Словничок	63

ПЕРЕЛІК СВІТЛИН ТА РЕПРОДУКЦІЙ

Джордж Мак-Доналд (1873)	ii
Джордж Мак-Доналд	2
Мері Дж. Мак-Доналд...	25
Мак-Доналд зі своєю дружиною...	37

ПЕРЕДНЄ СЛОВО

Іно за півтузня літ, 10 грудня 2024 року, уся світова читацька спільнота відзначатиме двохсоті роковини шотляндського письменника та поета **Джорджа Мак-Доналда**, уважаного за фундатора сучасного фентезі. Його перу належить перший у світі роман сього штибу для дорослих *Хвантазії*, а також діточа дилогія *Королівна та Гоблін* і *Королівна та Кудря* й іще чимало зацних творів для ріжної вікової аудиторії.

Льюїс Керрол (автор дилогії *Аліса в Дивокраї* та *Аліса в Задзеркаллі*) і **К. С. Льюїс** (автор серії *Хроніки Нарнії*) називали Джорджа Мак-Доналда своїм напутником і навчителем. Відчувано вплив його творчости **Дж. Р. Р. Толкіном** (*Гобіт, Володар Перснів, Сильмариліон*), **Е. Несбіт** (*Книга драконів*), **Мадлен Л'Енгл** (пенталогія *Бганка часу*¹⁾ тощо), **Марком Твенем** та ще багатьма видатними літераторами.

Хай ролю Джорджа Мак-Доналда важко перецінити, та мені не поталанило знайти *жадного* його твору вкраїнською мовою. Із метою рішуче

¹⁾ Навесні 2018 року побачив світ фільм за сим твором. У вітчизняних кінозалах його кручено під назвою *Складки часу*. [Тут і скрізь, опріч додатків: уваги до тексту мої. — П. Н.]

поправити ту неналежність, мною започатковано проєкт *НАЗУСТРІЧ 200-РІЧЧЮ ДЖОРДЖА МАК-ДОНАЛДА (GMD-200)* (<https://gmd200.home.blog/>), а ця книжечка є першим, сигнальним, виданням у рамках того амбітного проєкту. Її наклад нагоджено до 194-х роковин письменника, тож даруйте мені, за браком часу — се просто перетлумачення однієї статті з англійської Вікіпедії (проте, досі й того не було). А ще заплановано за рік оприлюдити розгорнутий життєпис Джорджа Мак-Доналда із залученням додаткових джерел.

І наскінчу. Багато хто питатиме: чому *Мак-Доналд*, а не *Макдональд* чи *МакДональд*, як от у Вікіпедії? Бо (1) «...частки... **Мак-**...», які передують призвищам і разом із тим становлять їх¹⁾ невід'ємну частину, пишуться через дефіс...» — се згідно навіть із чинним колоніальним правописом 2015 року, а (2) «В англійських словах у кінці та перед приголосними не пишемо **Ь**...» (правопис 1928 року), «У новітніх запозиченнях з англійської мови звук **[l]** передається твердим **л**...» (проєкт правопису 2018 року).

*Петрусь Незвісний,
Веселкова Хата,
18—20 листопада 2018 року.*

¹⁾ А ліпше б їхню.

ПРАВОВІ УВАГИ

Усі без винятку використані в сій книжечці текстові й графічні матеріали перебувають у вільному доступі в Інтернеті; також усіх їх вільно змінювати та/або розповсюджувати. Будь-хто може безперешкодно отримати їх самостійно, незалежно від сієї книжечки (див. іще **Подяки** на ст. xv).

Перетлумачений з англійської мови текст **Стислого життєпису** (ст. 1—48) захищено вільною ліцензією **CC BY-SA 4.0** (див. **Додаток А. CC BY-SA 4.0** на ст. 49), бо сумісну з нею ліцензією **CC BY-SA 3.0** прикладено до його джерела — статті *George MacDonald: From Wikipedia, the free encyclopedia* ([https://en.wikipedia.org/wiki/George MacDonald](https://en.wikipedia.org/wiki/George_MacDonald)), востаннє зміненої 28 листопада 2018 року. Перетлумачено не всю статтю; іно її вступну частину, перший розділ (*Biography*) та частково третій розділ (*Published works*).

Сією ж ліцензією (**CC BY-SA 4.0**) захищено логотип *Scribus* (належить до реклямних матеріалів, [https://wiki.scribus.net/canvas/Promotion material](https://wiki.scribus.net/canvas/Promotion%20material)).

Усі зужитковані світлини та репродукції перебувають у суспільному надбанні (*public domain*) у США (бо їх опубліковано до 1 січня 1923 року) та в тих країнах, де термін охорони авторського права добіг кінця (бо минуло 70 років по смерті автора).

Решту графічних матеріалів розповсюджено на умовах ліцензії *CC0 1.0*, тому вона не потребує атрибуції (див. **Додаток В. CC0 1.0** на ст. 53).

Електронна книга (файл PDF) містить вільно ліцензовані вбудовані шрифти з родини *DejaVu* (див. **Додаток С. DEJAVU FONTS LICENSE** на ст. 57).

Решту матеріалів, не охоплених попереднім переліком, як от анотація, **Переднє слово**, **Словничок**, уваги до тексту тощо, укладач і видавець від самого почину передають до суспільного надбання, застосувавши до них *CC0 1.0 Universal (CC0 1.0) Public Domain Dedication*¹⁾ (див. **Додаток В. CC0 1.0** на ст. 53).

¹⁾ *CC0 1.0 Універсальна (CC0 1.0) Передання до Суспільного Надбання.*

Подяки

Джерело тексту цієї книжечки вказано в секції **ПРАВОВІ УВАГИ** на ст. хііі.

Усі світлини та репродукції отримано з *Вікісховища (Wikimedia Commons)*.

Решту графіки (малюнки для титульних сторінок розділів, тло для обкладинок і сторінок тощо) забезпечено спільнотою *Pixabay*.

Електронну книгу в форматі PDF виготовлено за допомоги застосунку *Scribus*. Ужито вбудовані шрифти *DejaVu*.

Джордж Мак-Доналд
Стислий життєпис

Джордж Мак-Доналд
(оприлюднено 1914)

Огляд

Джордж Мак-Доналд (*George MacDonald*) (10 грудня 1824 — 18 вересня 1905) був шотландським письменником, поетом та християнським пастором.

Він був одним із перших сівачів на ниві фентезійної літератури та напутником товариша-письменника **Льюїса Керрола** (*Lewis Carroll*). Значні літературні впливи його творчості згадувано багатьма видатними авторами, серед яких і **В. Г. Оден** (*W. H. Auden*), **К. С. Льюїс** (*C. S. Lewis*), **Дж. Р. Р. Толкін** (*J. R. R. Tolkien*), **Волтер де ла Мер** (*Walter de la Mare*), **Е. Несбіт** (*E. Nesbit*) та **Мадлен Л'Енгл** (*Madeleine L'Engle*). К. С. Льюїс писав, що він уважав Мак-Доналда за свого «навчителя»: «Придбавши одного дня примірника *ХВАНТАЗІЙ* (*Phantastes*) у книгарні на двірці, я заходився читати. За кількоро годин — казав Льюїс, — я знав, що був перетнув дуже важливу межу.» **Г. К. Честертон** (*G. K. Chesterton*) згадував *КОРОЛІВНУ ТА ГОБЛІНА* (*The Princess and the*

Goblin) яко книгу, що була «змінила все моє життя».

Елізабет Єйтс (*Elizabeth Yates*) писала про **СЕРА ГІББІ** (*Sir Gibbie*): «Він уразив мене дитиною, як то властиво книжкам, коли велична брама літератури почала відчинятися, і перші спіткання із зацними думками та висловами були невимовно хвилюючими».

Навіть **Марк Твен** (*Mark Twain*), який перше був незлюбив Мак-Доналда, заприятелював із ним, і є деякі свідчення, що Твен перебував під його впливом. Християнський автор **Освалд Чемберз** (*Oswald Chambers*) писав у своїх *Християнських дисциплінах* (*Christian Disciplines*), що «се є разуючою ознакою спрямованости та обмежености сучасного читацького загалу, що книжки Джорджа Мак-Доналда занехаяно».

На додаток до своїх казок, Мак-Дональд написав кількоро праць на захист християнських догм.

Діточі роки

Джордж Мак-Доналд народився 10 грудня 1824 року в Гантлі (Huntly), Абердиншир (Aberdeenshire), Шотляндія (Scotland). Його батько, фермер, належав до Мак-Доналдів із Гленко (MacDonalds of Glen Coe) та був прямим нащадком однієї з родин, постраждалих у різанині 1692 року.

Мак-Доналд ізростав у надзвичайно письменному оточенні: один із його вуйків був видатним кельтським ученим, редактором *Гельського нагірного словника* (Gaelic Highland Dictionary) і збирачем казок та кельтської поезії. Його дідусь із боку батька підтримував видрук видання *Оссіана* (Ossian), чий суперечливий кельтський текст дехто вважає внеском у початок європейського романтизму. Брат мачухи Мак-Доналда вивчав Шекспіра (Shakespeare), а його стрийчич був ще одним кельтським викладачем. Його батьки полюбили читати, батько таїв у собі пристрасть до — пошлемося на кількох — Ньютона (Newton), Бернза (Burns), Купера

(Cowper), Чалмерза (Chalmers), Колріджа (Coleridge) та Дарвіна (Darwin), водночас мати отримала класичну освіту включно з кількома мовами.

Мельдунок ізгадує, що малий Джордж страждав хоробливістю в свої ранні роки та був схильний до проблем зі своїми легенями, як от ядуха, запалення дишок, ба й роз'ятрення сухот. Ся остатня хороба малася за сімейну неміч, і двійко з братів Мак-Доналда, його мати та пізніше трійко його власних дітей справді повмирали від сієї недуги. Ба дорослим, він завше мандрував у пошуках чистішого повітря для своїх легенів.

Мак-Доналд ізростав у лоні Конгрегаційної Церкви (Congregational Church), у атмосфері кальвінізму. Проте, його родина була нетиповою, із дідусем з боку батька, уродженням католиком, скрипалем, пресвітеріянським (Presbyterian) старійшиною; бабусею з боку батька — бунтаркою Незалежної Церкви (Independent church); мати була сестрою гельськомовного

радикала, який став посередником відокремлення Вільної Церкви (*Free Church*), водночас мачуха, з якою вони теж були дуже близькими, була донькою шотляндського єпископального (*Episcopalian*) священика.

Освіта

Мак-Доналд закінчив
Абердинський університет
(*University of Aberdeen*) 1845
року з дипломом магістра з хімії та фізики.

Він присвятив кількоро наступних років питанням віри та вирішенню, чим займатись у своєму житті. Його син, життєписець **Гревіл Мак-Доналд** (*Greville MacDonald*), відзначав, що його батько міг би зайнятися кар'єрою на теренах медицини, але припускав, що брак грошей поклав кінець сій надії.

Іно 1848 року Мак-Доналд почав богословську підготовку в Гайберському коледжі (*Highbury College*) на конгрегаційного пастора.

Дописьменська діяльність

Мак-Доналда призначено пастором Конгрегаційної Церкви Святої Трійці (*Trinity Congregational Church*) у Еранделі (*Arundel*), 1850 року, після нетривалого служіння виконуючим обов'язки пастора в Ірландії (*Ireland*).

Проте, його казання — які провіщали загальну Божу любов і неможливість для будь-кого, зрештою, зазнати невдачі в єднанні з Богом — зустріли незначу підтримку, а його платню скорочено наполовину. У травні 1853 року Мак-Доналд зрікся своїх пасторських обов'язків у Еранделі. Пізніше його наймано на пасторську роботу в Манчестері (*Manchester*), яку полишено через кепське здоров'я.

Мельдунок ізгадує роль **пані Байрон** (*Lady Byron*) у переконанні Мак-Доналда помандрувати до Альжіра (*Algiers*) 1856 року в надії, що тимчасове там перебування допоможе поправити йому здоров'я.

Повернувшись, він оселився в Лондоні (*London*) і викладав деякий час у Лондонському університеті (*University of London*).

Мак-Доналд був також тимчасово редактором *ДОБРИХ СЛІВ ДО МОЛОДІ* (*Good Words for the Young*).

Письменська діяльність

Найвідомішими творами **Джорджа Мак-Доналда** є **ХВАНТАЗІЇ** (*Phantastes*), **КОРОЛІВНА ТА ГОБЛІН** (*The Princess and the Goblin*), **ПОЗА БОРЕЄМ**¹⁾ (*At the Back of the North Wind*) і **ЛІЛІТ** (*Lilith*), усі — фентезійні романи, та чарівні казки, як от **НЕВАГОМА КОРОЛІВНА** (*The Light Princess*), **ЗОЛОТИЙ КЛЮЧ** (*The Golden Key*) і **МУДРА ЖІНКА** (*The Wise Woman*).

«Я пишу не для дітей, — писав він, — але для тих, хто як діти, хай їм буде п'ять, чи п'ятдесят, чи сімдесят п'ять». Мак-Доналд також опублікував кількоро томів казань, казальниця не виявилася беззастережно успішним місцем.

Після літературного успіху Мак-Доналд поїхав із лекціями у турне до Сполучених Штатів (*United States*) 1872—1873 року на запрошення лекційної компанії, бостонського відділу лекторію (*Boston Lyceum Bureau*). У турне Мак-Доналд читав лекції про інших поетів, як от Роберта Бернза (*Robert Burns*), Шекспіра

¹⁾ Як варіант: *ЗА ПІВНІЧНИМ ВІТРОМ*.

(*Shakespeare*) і Тома Гуда¹⁾ (*Tom Hood*). Його лекції супроводжувано бурхливими оплесками, коли він мовив у Бостоні до натовпів із близько трьох тисяч людей.

Мак-Доналд слугував напутником **Льюїсу Керролу** (*Lewis Carroll*) (прибране ім'я **Чарлза Латвіджа Доджсона** (*Charles Lutwidge Dodgson*)); се порада Мак-Доналда та захоплений прийом **Алиси** багатьма його синами й дочками переконали Керрола подати **Алису** до друку. Керрол, один із найліпших вікторіанських²⁾ фотографів, також створив фотографічні портрети кількох дітей Мак-Доналда. Мак-Доналд був також другом **Джона Раскіна** (*John Ruskin*) і слугував посередником у тривалому залицянні Раскіна до **Роуз ла Туше** (*Rose La Touche*). Під час перебування в Америці (*America*) він заприятелював з **Лонгфелло** (*Longfellow*) і **Волтом Вітменом** (*Walt Whitman*).

Як раніше вказано, ужиток Мак-Доналдом фентезі в якості літературного

¹⁾ Так у джерелі. Навсправжки Том Гуд вважається за гумориста та драматурга; поетом був його батько, Томас Гуд (*Thomas Hood*).

²⁾ Вікторіанська епоха — період історії Великої Британії, який приблизно збігається та пов'язується з правлінням королеви Вікторії (1837—1901).

МЕРІ ДЖ. МАК-ДОНАЛД куняє біля свого батька,
ДЖОРДЖА МАК-ДОНАЛДА, і брата РОНАЛДА
(ЧАРЛЗ ЛАТВІДЖ ДОДЖСОН «ЛБЮІС КЕРРОЛ», 1864)

засобу для розвідки людського середовища вельми вплинуло на покоління видатних авторів, разом із **К. С. Льюїсом** (*C. S. Lewis*), який зобразив його jako персонажа у своєму *ВЕЛИКОМУ РОЗЛУЧЕННІ* (*The Great Divorce*). У вступі до редактованої ним Мак-Доналдової антології, Льюїс високо говорить про погляди Мак-Доналда:

«Сей збірник, як я був казав, має на меті не відродження літературної репутації Мак-Доналда, а поширення його релігійного вчення. Звідси більшість моїх витягів узяті із трьох томів *НЕПРОКАЗАНИХ КАЗАНЬ* (*Unspoken Sermons*). Я завдячений сій книзі сливе так сильно, як одна людина може бути зобов'язана другій: і мало не всі серйозні лослідники, яких я був ознайомив із нею, визнали, що вона надала їм величезну допомогу — часом незамінну допомогу в справжньому прийнятті християнської віри. ...

Я навряд чи знаю якогось другого письменника, який убачається ближчим,

або постійно ближчим, до Духу Самого Христа. Звідси його, подібне Христовому, поєднання жертвності та суворости. Ніде більше поза Новим Заповітом я не знайшов такого переплітання жаху та втіхи. ...

Готувавши сей збірник, я повертав свій борг справедливості. Я ніколи не приховував істини, що я маю його за свого навчителя; запевне я задоволений, що не написав був жадної книги, у якій не відтворював би його слова. Та мені не здається, що ті, хто приязно сприйняли мої книги, навіть нині достатньо помітять сей зв'язок. Порядність спонукає мене підкреслити його.»

Серед решти, хто зазнав на собі його впливу, є й **Дж. Р. Р. Толкін** (*J. R. R. Tolkien*) та **Мадлен Л'Енгл** (*Madeleine L'Engle*). Нефентезійні романи Мак-Доналда, як от **Алек Форбз** (*Alec Forbes*¹⁾), справили свої впливи не згірш; вони були межі перших реалістичних шотландських романів, і тому Мак-Доналду приписувано

¹⁾ Повна назва: *Alec Forbs of Howglen*.

ролю в заснуванні «городньої школи»¹⁾
(*kailyard school*) шотландської писемности.

¹⁾ Школа ся розвинулася продовж 1880—1914 років; вона характеризується сентиментальною ідеалізацією скромного селянського життя.

Пізніші роки

Року 1877 він отримав цивільну пенсію.

Від 1879 року він із родиною переселився до Бордіґери (*Bordighera*), до місця, дуже любленого британськими пересельцями, Італійської Рив'єри (*Riviera dei Fiori*) у Лігурії (*Liguria*), Італія (*Italy*), сливе на французькому кордоні. У тій містині теж була Англіканська церква (*Anglican church*) Усіх Святих (*All Saints*), яку він відвідував. Палко закоханий у Рив'єру, він пробув там 20 років, написавши сливе пів свого літературного доробку, особливо фентезі. Мак-Доналд заснував у тому лігурійському місті літературну студію, назвавши її *Будинком хоробрости* (італ. *Casa Coraggio*; англ. *Bravery House*). Вона небавом стала одним із найславетніших культурних центрів тієї епохи, вельми відвідуваним британськими й італійськими мандрівниками та місцевими мешканцями, де часто давали клясичні вистави та читали Данте (*Dante*) і Шекспіра (*Shakespeare*).

1900 року він прийшов на селище в *Гай Св. Георгія (St George's Wood)*, Гейлзмір (*Haslemere*), будинок, сплянований для нього його сином, **Робертом** (*Robert*), ізбудований під наглядом його старшого сина, **Гревіла** (*Greville*).

Особисте життя

Мак-Доналд повінчався з
Луїзою Павелл (*Louisa
Powell*) у Гекні (*Hackney*) 1851
року, із якою він виростив одинадцятьо
дітей:

1. **Лілія Скотт** (*Lilia Scott*) (1852),
2. **Мері Джозефіна** (*Mary Josephine*)
(1853),
3. **Керолайн Грейс** (*Caroline Grace*)
(1854),
4. **Гревіл Метісон** (*Greville Matheson*)
(1856-1944),
5. **Айрин** (*Irene*) (1857),
6. **Вініфред Луїза** (*Winifred Louise*)
(1858),
7. **Роналд** (*Ronald*) (1860-1933),

8. **Роберт Фалконер** (*Robert Falconer*)
(1862-1913),

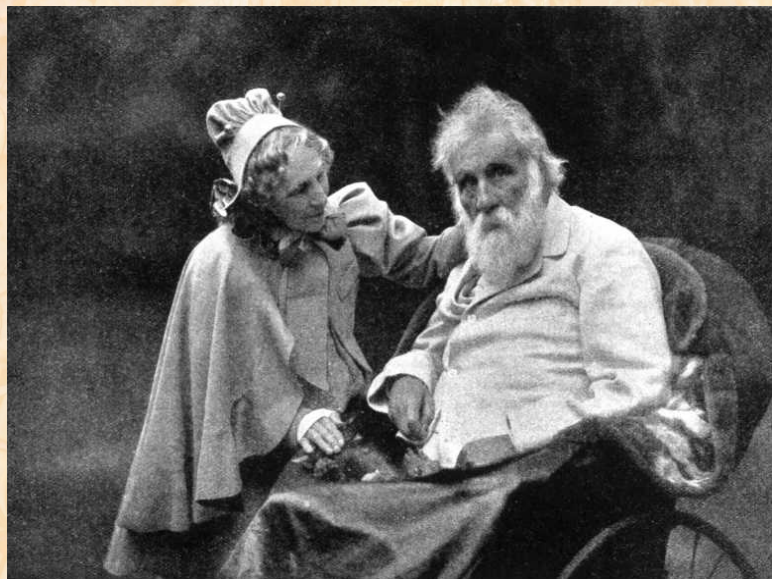
9. **Морис** (*Maurice*) (1864),

10. **Бернард Павелл** (*Bernard Powell*)
(1865-1928),

11. **Джордж Маккей** (*George Mackay*)
(1867-1909?).

Його син Гревіл став відомим медичним фахівцем, одним із засновників руху селянського мистецтва (*Peasant Arts movement*), написав численні казки для дітей та забезпечив публікацію нових видань творів свого батька. Другий син, Роналд, став романістом. Його донька Мері була заручена з маляром **Едвардом Робертом Г'юзом**¹⁾ (*Edward Robert Hughes*) до його смерті 1878 року. Роналдів син, **Філіп Мак-Доналд** (*Philip MacDonald*) (онук Джорджа Мак-Доналда), став сценаристом у Голлівуді (*Hollywood*).

¹⁾ Небіж **Артура Г'юза** (*Arthur Hughes*) — ілюстратора низки видань різних творів Джорджа Мак-Доналда.

Мак-Доналд зі своєю дружиною Луїзою
на 50-ті роковини їхнього весілля
(1901)

Сухоти спричинили смерть кількох членів родини, серед яких Лілія, Мері Джозефіна, Грейс, Морис, а також одна з онук і невістка. Мак-Доналд казав, що був особливо вражений смертю Лілії, своєї найстаршої.

Джордж Мак-Доналд помер 18 вересня 1905 року в Ештеді (*Ashted*), Суррей (*Surrey*), Англія (*England*). Його кремовано в місті Вокінг (*Woking*), Суррей, Англія, а його прах поховано в Бордігері (*Bordighera*), на англійському цвинтарі, поряд із його дружиною Луїзою¹⁾ й доньками Лілією та Грейс.

¹⁾ Померла 1902 року.

Найголовніші твори

ФЕНТЕЗІ

- *ХВАНТАЗІЇ: ЧАРІВНИЙ РОМАН ДЛЯ ЧОЛОВІКІВ І ЖІНОК (Phantastes: A Fairie Romance for Men and Women) (1858).*

- *ПОЗА БОРЕЄМ (At the Back of the North Wind) (1871).*

- *КОРОЛІВНА ТА ГОБЛІН (The Princess and the Goblin) (1872) — перша частина дилогії про королівну Ярину.*

- *МУДРА ЖІНКА: ПРИТЧА (The Wise Woman: A Parable) (1875), або ЗАГУБЛЕНА КОРОЛІВНА: ПОДВІЙНА СТОРІЯ (The Lost Princess: A Double Story), або й просто ПОДВІЙНА СТОРІЯ (A Double Story).*

- *ДЕНЬ-ХЛОПЧА ТА НІЧ-ДІВЧА (The Day Boy and the Night Girl) (1882).*

• КОРОЛІВНА ТА КУДРЯ (*The Princess and Curdie*) (1883) — друга частина діалогії про королівну Яріну.

• ЛІЛІТ: РОМАН (*Lilith: A Romance*) (1895).

ПРОЗА

- *ДЕВІД ЕЛГІНБРОД (David Elginbrod) (1863), або НАВЧИТЕЛЕВЕ ПЕРШЕ КОХАННЯ (The Tutor's First Love).*

- *АЛЕК ФОРБЗ ІЗ ХОВГЛЕНА (Alec Forbes of Howglen) (1865).*

- *РАНАЛДА БАННЕРМАНА ХЛОП'ЯЦТВО (Ranald Bannerman's Boyhood) (1871), або ХЛОП'ЯЦТВО РАНАЛДА БАННЕРМАНА (The Boyhood of Ranald Bannerman).*

- *СЕР ГІББІ (Sir Gibbie) (1879).*

- *МЕРІ МАРСТОН (Mary Marston) (1881), або ДОНЬЧИНЕ БЛАГОЧЕСТЯ (A Daughter's Devotion), або КРАМАРІВНА (The Shopkeeper's Daughter).*

- *ДОНАЛ ГРАНТ (Donal Grant) (1883), або ПАСТУШИЙ ЗАМОК (The Shepherd's Castle) —*

сиквел до *Сера Гібі*.

- *Добірна пані (The Elect Lady) (1888),*
або *Дідичнин господар (The Landlady's Master).*

ПОЕЗІЯ

- *УСЕРЕДИНІ ТА ЗОВНІ: ДРАМАТИЧНА ПОЕМА (Within and Without: A Dramatic Poem) (1855).*

- *ЧУЖОЗЕМНЕ: ПЕРЕТЛУМАЧЕННЯ ДУХОВНИХ ПІСЕНЬ НОВАЛІСА, ПСАЛТИРЯ ЛЮТЕРА Й ІНШИХ НІМЕЦЬКИХ ТА ІТАЛІЙСЬКИХ ПОЕМ (Exotics: A Translation of the Spiritual Songs of Novalis, the Hymn-book of Luther, and Other Poems from the German and Italian) (1876).*

- *ПОЕТИЧНІ ТВОРИ ДЖОРДЖА МАК-ДОНАЛДА (The Poetical Works of George MacDonald), у 2 томах (1893).*

- *ШОТЛЯНДСЬКІ ПІСНІ ТА БАЛЯДИ (Scotch Songs and Ballads) (1893).*

РЕЛІГІЯ

- НЕПРОКАЗАНІ КАЗАННЯ (*Unspoken Sermons*) (1867).
- НЕПРОКАЗАНІ КАЗАННЯ II (*Unspoken Sermons, Second Series*) (1885).
- НЕПРОКАЗАНІ КАЗАННЯ III (*Unspoken Sermons, Third Series*) (1889).

Додаток А. CC BY-SA 4.0

**Із Зазначенням Авторства – Поширення На
Тих Самих Умовах 4.0 Міжнародна (CC BY-
SA 4.0)**

[https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/
deed.uk](https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.uk)

Це спрощений виклад (а не заміник) ліцензії¹⁾ – повний текст доступний за наступними посиланнями: <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode> (англійською мовою) та <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode.uk> (українською мовою).

Ви можете вільно:

- **Поширювати** – копіювати і розповсюджувати

¹⁾ **Відмова від відповідальності.** Цей короткий виклад підкреслює лише деякі ключові умови ліцензії. Він не є ліцензією і не має юридичного значення. Вам слід уважно ознайомитися з усіма умовами власне ліцензії перед використанням ліцензованого матеріалу.

матеріал у будь-якому вигляді чи форматі

- **Змінювати** – реміксувати, трансформувати, і брати матеріал за основу для будь-яких цілей, навіть комерційних.

Ліцензіар не може відкликати ці дозволи поки ви дотримуєтесь умов ліцензії.

На наступних умовах:

- **Зазначення Авторства** – Ви маєте вказати автора¹⁾, розмістити посилання на ліцензію та вказати чи було внесено зміни до твору²⁾. Ви можете зробити це у будь-який розумний спосіб, але так, щоб не створювати враження стосовно того, що ліцензіар підтримує чи схвалює вас або ваше використання твору.

¹⁾ Якщо їх повідомлено, ви маєте вказати ім'я творця і авторство, застереження про авторське право, вказівку на ліцензію, застереження про відмову від відповідальності, та посилання на матеріал. Більш ранні, ніж Версія 4.0, версії ліцензій CC також вимагають від вас вказувати назву матеріалу, якщо вона наявна та можуть мати інші невеликі відмінності.

²⁾ В 4.0 ви маєте зазначити чи ви вносили зміни до матеріалу і зберігати зазначення попередніх модифікацій. В 3.0 і попередніх версіях ліцензії вказівка при внесенні зміни була необхідною тільки у разі створення похідного твору.

- **Поширення На Тих Самих Умовах** – Якщо ви реміксуєте, трансформуйте матеріал, засновуєте свій твір на матеріалі, ви повинні розповсюджувати свої твори на умовах тієї ж ліцензії¹⁾, що й оригінал.
- **Без додаткових обмежень** – Ви не можете висувати додаткові умови або застосовувати технологічні засоби захисту²⁾, що обмежують права інших на дії дозволені ліцензією.

Повідомлення:

Ви можете не дотримуватись умов ліцензії в частині, що стосується частин матеріалу, котрі знаходяться у суспільному надбанні, або коли ваше використання дозволене застосовними виключеннями та обмеженнями авторського права³⁾.

¹⁾ Ви також можете використати ліцензію, що визначена як сумісна на <https://creativecommons.org/compatiblelicenses>.

²⁾ Ліцензія забороняє застосування засобів технічного захисту, визначених з урахуванням положень Статті 11 угоди ВОІВ про авторське право.

³⁾ Права користувачів, встановлені винятками і обмеженнями авторського права, такі як право на добросовісне і чесне викоритсання, не обмежуються ліцензіями CC.

Не надається жодних гарантій. Ліцензія може не надавати всіх необхідних дозволів, необхідних для вашого використання матеріалу. Наприклад, інші права, такі як право на зображення особи, на приватне життя або особисті немайнові права¹⁾ можуть обмежувати ваші можливості використовувати матеріал.

¹⁾ Можливо вам потрібно буде отримати додаткові дозволи перед використанням матеріалу у бажаний вами спосіб.

Додаток В.

CC0 1.0

CC0 1.0 Універсальна (CC0 1.0) Передання до Суспільного Надбання

<https://creativecommons.org/publicdomain/zero/1.0/deed.uk>

Це написаний зрозумілою мовою короткий виклад юридичного тексту¹⁾. Прочитати повний текст (англійською мовою) можна за наступним посиланням: <https://creativecommons.org/publicdomain/zero/1.0/legalcode>.

¹⁾ **Відмова від відповідальності.** «Короткий Виклад» (The Commons Deed) не є юридичним інструментом. Це всього лише зручний засіб для розуміння повного Юридичного Тексту CC0, викладені зрозумілою пересічній людині мовою формулювання деяких ключових умов. Це свого роду зручний інтерфейс Юридичного Тексту CC0. Цей Виклад сам по собі не має юридичної сили, і його текст не є власне текстом CC0.

Немає авторського права

Особа, котра приєднала¹⁾ до твору цей короткий виклад **передала** твір в суспільне надбання шляхом відмови від всіх її прав на твір по всьому світу, котра вона мала за законами про авторське право, включаючи всі суміжні права, в тій мірі, в якій це можливо за законом.

Ви можете копіювати, змінювати, розповсюджувати і виконувати твір, навіть в комерційних цілях, не запитуючи дозволу. Дивіться **Інша інформація** нижче.

Додаткова інформація

- Ні в якому разі патентні права або права на торговельні марки жодної особи не зачіпаються СС0, так само, як і права котрі інші особи можуть мати стосовно даного твору, такі як права на зображення особи чи приватне життя²⁾.
- У разі, якщо окремо не обумовлено інше,

¹⁾ Так на сайті. Поправно: *приєднала* [П. Н.].

²⁾ **Інші права.** Використання твору, вільного від авторськоправового захисту, може регулюватись або бути обмеженим іншими законами. Твір або його використання може бути об'єктом законів про захист персональних даних, зображення особи або приватного життя, котрі дозволяють особі контролювати те, як використовуються її голос, зображення або образ, або ж інших заборон і обмежень згідно застосовного законодавства.

особа, котра пов'язала твір з цим коротким викладом, не надає жодних гарантій щодо твору, і, у тій мірі, в якій це можливо за законом, відмовляється нести відповідальність за будь-яке використання твору.

- Коли ви використовуєте або цитуєте твір, ви не повинні вказувати на підтримку чи схвалення¹⁾ від автора або особи, котра підтвердила статус твору.

¹⁾ **Підтримка чи схвалення.** В деяких країнах помилково ствердження, що автор, видавець або ще хтось інший підтримує чи схвалює використання вами твору, може бути протизаконним.

ДОДАТОК С.

DEJAVU FONTS LICENSE

Fonts are (c) Bitstream (see below). DejaVu changes are in public domain. Glyphs imported from Arev fonts are (c) Tavmjong Bah (see below)

Bitstream Vera Fonts Copyright

Copyright (c) 2003 by Bitstream, Inc. All Rights Reserved. Bitstream Vera is a trademark of Bitstream, Inc.

Permission is hereby granted, free of charge, to any person obtaining a copy of the fonts accompanying this license ("Fonts") and associated documentation files (the "Font Software"), to reproduce and distribute the Font Software, including without limitation the rights to use, copy, merge, publish, distribute, and/or sell copies of the Font

Software, and to permit persons to whom the Font Software is furnished to do so, subject to the following conditions:

The above copyright and trademark notices and this permission notice shall be included in all copies of one or more of the Font Software typefaces.

The Font Software may be modified, altered, or added to, and in particular the designs of glyphs or characters in the Fonts may be modified and additional glyphs or characters may be added to the Fonts, only if the fonts are renamed to names not containing either the words "Bitstream" or the word "Vera".

This License becomes null and void to the extent applicable to Fonts or Font Software that has been modified and is distributed under the "Bitstream Vera" names.

The Font Software may be sold as part of a larger software package but no copy of one or more of the Font Software typefaces may be sold by itself.

THE FONT SOFTWARE IS PROVIDED "AS IS", WITHOUT WARRANTY OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO ANY WARRANTIES OF MERCHANTABILITY, FITNESS FOR A PARTICULAR PURPOSE AND NONINFRINGEMENT OF COPYRIGHT, PATENT, TRADEMARK, OR OTHER RIGHT. IN NO EVENT SHALL BITSTREAM OR THE GNOME FOUNDATION BE LIABLE FOR ANY CLAIM, DAMAGES OR OTHER LIABILITY, INCLUDING ANY GENERAL, SPECIAL, INDIRECT, INCIDENTAL, OR CONSEQUENTIAL DAMAGES, WHETHER IN AN ACTION OF CONTRACT, TORT OR OTHERWISE, ARISING FROM, OUT OF THE USE OR INABILITY TO USE THE FONT SOFTWARE OR FROM OTHER DEALINGS IN THE FONT SOFTWARE.

Except as contained in this notice, the names of Gnome, the Gnome Foundation, and Bitstream Inc., shall not be used in advertising or otherwise to promote the sale, use or other dealings in this Font Software without prior written authorization from the Gnome Foundation or Bitstream Inc., respectively. For further information, contact: [fonts at gnome dot org](mailto:fonts@gnome.org).

Arev Fonts Copyright

Copyright (c) 2006 by Tavmjong Bah. All Rights Reserved.

Permission is hereby granted, free of charge, to any person obtaining a copy of the fonts accompanying this license ("Fonts") and associated documentation files (the "Font Software"), to reproduce and distribute the modifications to the Bitstream Vera Font Software, including without limitation the rights to use, copy, merge, publish, distribute, and/or sell copies of the Font Software, and to permit persons to whom the Font Software is furnished to do so, subject to the following conditions:

The above copyright and trademark notices and this permission notice shall be included in all copies of one or more of the Font Software typefaces.

The Font Software may be modified, altered, or added to, and in particular the designs of

glyphs or characters in the Fonts may be modified and additional glyphs or characters may be added to the Fonts, only if the fonts are renamed to names not containing either the words "Tavmjong Bah" or the word "Arev".

This License becomes null and void to the extent applicable to Fonts or Font Software that has been modified and is distributed under the "Tavmjong Bah Arev" names.

The Font Software may be sold as part of a larger software package but no copy of one or more of the Font Software typefaces may be sold by itself.

THE FONT SOFTWARE IS PROVIDED "AS IS", WITHOUT WARRANTY OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO ANY WARRANTIES OF MERCHANTABILITY, FITNESS FOR A PARTICULAR PURPOSE AND NONINFRINGEMENT OF COPYRIGHT, PATENT, TRADEMARK, OR OTHER RIGHT. IN NO EVENT SHALL TAVMJONG BAH BE LIABLE FOR ANY CLAIM, DAMAGES OR OTHER LIABILITY, INCLUDING ANY GENERAL, SPECIAL, INDIRECT, INCIDENTAL, OR CONSEQUENTIAL DAMAGES, WHETHER IN AN ACTION OF

CONTRACT, TORT OR OTHERWISE, ARISING FROM, OUT OF THE USE OR INABILITY TO USE THE FONT SOFTWARE OR FROM OTHER DEALINGS IN THE FONT SOFTWARE.

Except as contained in this notice, the name of Tavmjong Bah shall not be used in advertising or otherwise to promote the sale, use or other dealings in this Font Software without prior written authorization from Tavmjong Bah. For further information, contact: tavmjong@free.fr.

Словничок

Бганка — зморшка або складка (на чомусь).

Борей — *тут*: холодний північний вітер.

Вуй, вуйко — дядько з боку матері, брат матері.

Двірець — *тут*: колійова (залізнична) станція, вокзал.

Дишка — бронх; **запалення дишок** — бронхіт.

Зацний — значний, гідний поваги, благородний.

Казальниця — амвон.

Казання, казань — проповідь.

Маляр — художник.

Мельдунок — звіт, повідомлення.

Напутник — наставник.

Стрийчич — брат у перших (двоюрідний) з боку батька.

Товариш — *тут*: колега.

Тузінь — дюжина.

Назустріч 200-річчю Джорджа Мак-Доналда

2022

- Королівна та Кудря
- Загублена королівна:
Подвійна сторія

2023

- Стівен Арчер та інші сторії
- День-хлопча та ніч-дівча

2024

- Ліліт: роман

**[https://
gmd200.home.blog](https://gmd200.home.blog)**

**Зазвичай історію
сучасного фентезі ведуть
від Джорджа
МакДональда...**

**ФЕНТЕЗІ: ІСТОРІЯ —
ВІКІПЕДІЯ**